

Imam Khomeini's Remarks on the Enemy's Role in Discouraging People to Participate in Cultural Areas; a Theme Analysis

Seyyed Hossein Hosseini *

Received: 28/8/1401

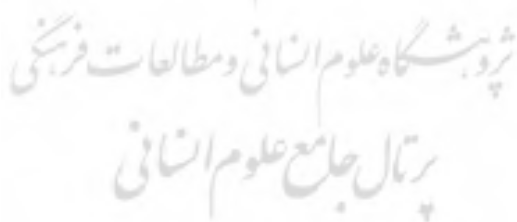
Reza Ranjbaran **

Accepted: 28/8/1401

Abstract

Needless to say, people's participation is to be taken as the most important prerequisite for advancing in various cultural areas. In the words of the Supreme Leader, anywhere this presence and participation has taken place, the revolution has progressed, hence the importance of sustaining this condition. The enemies of the revolution have rightly recognized this significance and have done their utmost to disrupt it in some way or another. The best source for understanding the enemy's plots is Imam Khomeini's remarks. He, as the founder of the revolution, stood at the peak of insightfulness and understanding the enemy and could do better than others to pave the way towards the revolution's objectives by shedding light on the enemy's hurdles created in the path of the Islamic ummah. The purpose of this research is therefore the analysis of the specifications of the enemy's inhibiting measures. To do this, Imam Khomeini's speeches about the issue were collected and analyzed using theme analysis and inductive method. The findings show that the enemy has endeavored to annihilate the school that gave rise to the people's victories through attacking three dimensions, namely, the process of people's participation, causes of participation and influential elements in their participation.

Keywords: People, Imam Khomeini, Enemy, People's Participation, Theme Analysis.

* M.A. in Islamic Studies and Economics, Imam Sadiq University, coordinating author
sho.hosseini@chmail.ir

* M.A in Islamic Studies and Economics, Imam Sadiq University, r.ranjbaran@isu.ac.ir

تحلیل مضمون نقش دشمن در کاهش مشارکت مردمی در عرصه‌های فرهنگی مبتنی بر بیانات امام خمینی (ره)

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۱/۲۷

سید حسین حسینی*

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۳/۱۱

رضا رنجبران**

چکیده

مشارکت مردمی از جمله مهم‌ترین پیش‌نیازهای تحقق پیشرفت در عرصه‌های مختلف فرهنگی است. بنا بر فرموده رهبر معظم انقلاب، هر جا حضور مردم و مشارکت مردم در امور مختلف به اثبات رسید، انقلاب در آن حوزه پیشرفت کرد. از این رو حفظ و تداوم حضور مردم برای ادامه سیر و پیشرفت انقلاب اسلامی در عرصه‌های مختلف فرهنگی لازم و بسیار حائز اهمیت است. دشمنان انقلاب اسلامی نیز این مهم را به خوبی درک کرده‌اند و در پی متوقف کردن این تداوم هستند. بنابراین شناخت اقدامات دشمن در این حوزه بسیار ضروری است. بهترین منبع شناخت برای دشمن‌شناسی نیز مراجعه به بیانات بنیان‌گذار کبیر انقلاب اسلامی، حضرت امام خمینی (ره) است. زیرا ایشان بر فراز قله بصیرت و دشمن‌شناسی است و بهتر از هر کس می‌تواند رویکردهای دشمن را در اقدام علیه امت مسلمان در عرصه‌های مختلف نشان دهد و راه را برای پیشرفت انقلاب باز کند. بنابراین، پرسش اصلی مطالعه حاضر، تحلیل مؤلفه‌های نقش بازدارندگی دشمن در مشارکت مردمی است. برای این منظور بیانات امام خمینی (ره) در موضوع مذکور مورد فیش‌برداری قرار گرفت و با استفاده از روش تحلیل مضمون و با رویکرد استقرایی مورد تحلیل و ارزیابی واقع شد. نتایج حاصله عبارت‌اند از اینکه: دشمن با رویکردی فرهنگی و با هجوم به سه حوزه «فرآیند مشارکت مردم»، «علل و عوامل مؤثر بر مشارکت مردم» و «موجبات مشارکت»، سعی در نابودی مکتبی دارد که موجبات پیروزی ملت مسلمان را فراهم آورده است.

واژگان کلیدی: مردم، امام خمینی (ره)، دشمن، مشارکت مردمی، تحلیل مضمون، مشارکت فرهنگی

* فارغ‌التحصیل کارشناسی ارشد معارف اسلامی و اقتصاد دانشگاه امام صادق علیه‌السلام، نویسنده مسئول

sho.hosseini@chmail.ir

** فارغ‌التحصیل کارشناسی ارشد معارف اسلامی و اقتصاد دانشگاه امام صادق علیه‌السلام

r.ranjbaran@isu.ac.ir

مقدمه

یکی از مهم‌ترین مقدمات تحقق مشارکت مردمی در حوزه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی، شناخت فضای اجتماعی است. این امر وقتی دخالت دشمن خارجی در آن لحاظ می‌شود، سختی و اهمیت دوچندان می‌یابد. از آنجاکه انقلاب اسلامی ماهیتی مردمی دارد و این را دشمنان انقلاب به‌خوبی درک کرده‌اند، به دنبال مختل کردن فرآیند مشارکت مردمی در حوزه‌های مختلف هستند؛ زیرا می‌دانند که اگر این فرآیند مختل شود و مشارکت مردم در حوزه‌های مختلف اجتماعی کاهش یابد، ضربه‌های جدی به انقلاب وارد می‌شود. به‌عنوان مثال عدم مشارکت مردم در فضای فرهنگی می‌تواند اثرات مخربی بر ساحت‌های اجتماعی بگذارد. یکی از مهمترین مشکلات، کاهش اعتماد عمومی مردم به حکومت است که خود موجب بروز کاهش مشارکت مردمی در عرصه‌های فرهنگی می‌شود. دشمنان جمهوری اسلامی همواره از طرق مختلف از جمله تهاجم فرهنگی سعی در کاهش اعتماد عمومی مردم به حکومت و در نتیجه کاهش مشارکت بوده‌اند. به عنوان مثال از این مورد می‌توان به دیپلماسی سینمایی دشمن اشاره کرد که خود را در فیلم «بدون دخترم هرگز» نشان می‌دهد (محسنیان راد، ۱۳۹۲). عدم مشارکت مردمی در فضای اقتصادی نیز موجب بروز مشکلات فراوانی می‌شود. یکی از مهم‌ترین این مشکلات اثرپذیری و کاهش مقاومت اقتصادی است؛ زیرا وقتی اقتصادی دولتی باشد و مردمی نباشد به‌راحتی نهادها و مؤسسات آن تحت تحریم‌های اقتصادی قرار می‌گیرد و در نتیجه تحریم‌ها موجب فلج شدن اقتصاد می‌شود؛ اما وقتی اقتصاد مردمی و میزان مشارکت مردم در آن بالا باشد، دیگر این اقتصاد قابل تحریم کردن نیست و دشمن دیگر نمی‌تواند تک‌تک افراد را مورد شناسایی و تحریم قرار دهد و در نتیجه مقاومت اقتصادی به‌شدت افزایش می‌یابد؛ اثر مشارکت مردمی در بازگشت به الگوی اصیل زیارت که در سالیان اخیر خود را در زیارت اربعین به خوبی نشان داده است، نمونه بارز آن است.

از این رو، برای پیشرفت و تعالی انقلاب اسلامی در ابتدا می‌بایست به یک الگوی مشارکت مردمی دست یافت. یکی از بهترین راه‌ها جهت دستیابی به الگوی مذکور و تبیین نقش دشمن، رجوع به اندیشه حضرت امام خمینی (ره) است. زیرا جهت پاسخ به این سؤال، باید به سراغ کسانی رفت که اولاً شناخت و باور درستی از مردم ایران اسلامی و دشمن

آن داشته باشند، ثانیاً بتوان به اندیشه آنان به مثابه یک نظام فکری قابل اعتماد نظر انداخت و ثالثاً توانسته باشند مشارکت مردمی و جایگاه مردم در عرصه‌های اجتماعی را به خوبی تبیین و محقق کرده باشند. اندیشه حضرت امام خمینی (ره) به دلیل دارا بودن این ویژگی‌ها محل رجوع بسیار خوبی است. ایشان بهترین شناخت از ملت ایران اسلامی و دشمن آن را دارا بودند؛ زیرا توانستند با درک جایگاه والای مردم، با باور به این ملت بزرگ و سپردن صحنه به آن‌ها، انقلابی چون انقلاب اسلامی را خلق کرده و با هدایت‌های خود، دفاع مقدس را با حضور آنان رقم بزنند. بنابراین به منظور تحقق مشارکت مردمی در حوزه‌های مختلف اجتماعی، مطالعه پیش رو قصد دارد که نقش مخرب دشمن را در عدم تحقق این مهم در عرصه فرهنگی به کمک بیانات امام خمینی تبیین کند. پس از رسیدن به این مهم، می‌توان برنامه دشمن را در حوزه‌های مختلف شناسایی کرد و در نهایت موجب افزایش مشارکت مردم در حوزه‌های فرهنگی شد.

با توجه به توضیحات فوق، سؤال اصلی که پژوهش پیش رو درصدد پاسخ‌گویی به آن است این‌که «با توجه به بیانات حضرت امام خمینی (ره)، دشمن چه نقشی در راستای کاهش مشارکت مردمی در عرصه‌های فرهنگی ایفا می‌کند؟»

۱. پیشینه پژوهش

در پژوهش حاضر، نقش دشمن در کاهش مشارکت مردمی در عرصه‌های فرهنگی، مبتنی بر اندیشه حضرت امام (ره)، بررسی و تبیین خواهد شد و این، آن چیزی است که در آثاری که در این زمینه به رشته تحریر درآمده‌اند، دیده نشده است. آثار مرتبط با مسئله تحقیق پیش رو را می‌توان در چند گروه قرار داد:

گروه اول شامل آثاری می‌شود که به تبیین مشارکت مردمی پرداخته‌اند، ولی در آن‌ها به نقشی که دشمن در عدم تحقق مشارکت اجتماعی مردم ایفا می‌کند، پرداخته نشده است.

هم‌چنین در این آثار، هدف پرداختن به بیانات حضرت امام (ره) نیز نبوده است:

به‌عنوان نمونه، یوسفی (۱۳۹۵)، درصدد طراحی مدل‌های مشارکت مردمی در اقتصاد مقاومتی، بر اساس مبانی اسلامی، در بخش اول به تعریف اقتصاد مقاومتی و تبیین ویژگی‌های آن، اهمیت، چگونگی و مبانی مشارکت مردم در آن، منطق حرکت از مبانی به مدل‌های مشارکت مردمی و در بخش دوم به مدل‌های ساختار اقتصادی سرمایه‌محور

و ساختار مردم‌سالاری اقتصادی، اصول حاکم بر ساختار مردم‌سالاری اقتصادی و مدل‌های ساختار اقتصادی خیرخواهانه پرداخته است.

رحمت‌اللهی و محمد آقایی (۱۳۹۲)، در مقاله خود تلاش کرده‌اند با ترکیب سه روش تبارشناسانه (تاریخی)؛ پدیدارشناسانه (توصیفی) و ژرف کاوانه (تحلیلی - علی)، پس از بیانی موجز از سیر تحولات مفهوم مشارکت و مبانی نظری آن، به نقش‌های کلان دولت، با نظر به سه کارویژه اصلی آن در فرهنگ، اقتصاد و سیاست بپردازند.

طوسی (۱۳۷۲)، در کتابش جهت تبیین مشارکت در حوزه مدیریت و مالکیت، به بررسی معنای مشارکت پرداخته، مشارکت را به‌عنوان یک ضرورت اخلاقی بررسی کرده و مشارکت در تصمیم‌گیری را بیان می‌دارد.

دری نوگورانی (۱۳۶۹)، در پایان‌نامه خود تلاش کرده است با استفاده از روش کتابخانه‌ای، به بررسی نظری و کاربردی مشارکت مردم در فعالیت‌های اقتصادی به‌طور اعم و مشارکت مردم در ایران به‌طور اخص بپردازد. به همین جهت، بعد از تعریف مشارکت، به مشارکت اقتصادی و دموکراسی صنعت پرداخته و آنگاه ویژگی‌های مشارکت را بیان کرده است. سپس به عوامل زمینه‌ساز مشارکت و موانع آن و کاربرد مشارکت و در انتها نیز به‌نظام مشارکت و جایگاه مشارکت مردم در نظام جمهوری اسلامی ایران اشاره کرده است.

لوزیندیلو و همکاران (۲۰۱۰)، در پژوهشی در مورد زنان تانزانیا، به مشارکت زنان در فعالیت‌های اجتماعی، سیاسی و اقتصادی پرداخته و پیرامون عواملی که مانع مشارکت آنان در این فعالیت‌ها می‌شوند، بحث کرده‌اند. در این تحقیق، با استفاده از رگرسیون لجستیک چندگانه، به بررسی رابطه بین مشارکت به‌عنوان متغیر وابسته و عوامل مذکور پرداخته شده است.

مک لگان و نل (۱۹۹۲)، در کتابشان به دنبال این بوده‌اند که نقشه کلی چشم‌انداز مشارکت را ترسیم کرده و ارتباط‌های متقابل موجود در میان قطعات گوناگون آن را به نمایش بگذارند. این کتاب به مشارکت به منزله شکل مسلطی از اداره نهادی شده امور می‌پردازد که به آرامی در حال شکل‌گیری است.

گروه دوم شامل آثاری می‌شود که به دشمن‌شناسی از دیدگاه امام خمینی (ره) پرداخته‌اند ولی هدفشان تبیین نقش دشمن در عدم تحقق مشارکت اجتماعی مردم نبوده است:

به‌عنوان نمونه، نگارش (۱۳۸۴) در کتاب خود در پنج فصل، به تعریف دشمن و اقسام آن، علل و اهداف دشمنی با نظام اسلامی، شیوه‌های دشمن در مبارزه با نظام اسلامی، استراتژی مقابله با دشمنان نظام اسلامی و در انتها به توصیه‌ها و هشدارهای امام خمینی (ره) در خصوص دشمن پرداخته است.

مرکز تحقیقات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (۱۳۸۴) در کتابی با عنوان «آمریکا از دیدگاه امام خمینی (ره)»، در چهارده فصل، به دنبال شناسایی چهره حقیقی آمریکا با استفاده از بیانات حضرت امام خمینی (ره) بوده است. در این فصل بیانات ایشان در خصوص ملت آمریکا، رابطه آمریکا با رژیم پهلوی، سازمان‌های بین‌المللی، جهان اسلام، خاورمیانه، جنگ تحمیلی و نظام اسلامی، عوامل و طرفداران آمریکا و استراتژی مبارزه با آمریکا گردآوری شده است.

سلمان‌پور (۱۳۷۸) در مقاله خود تلاش کرده است در راستای تبیین مقوله دشمن از دیدگاه امام خمینی (ره)، به معرفی چهره واقعی دشمن، انگیزه و علل دشمنی، استراتژی و اهداف اصلی آن پردازد و اهداف، اصول و مبانی ایشان را در مبارزه با دشمن بیان دارد.

گروه سوم نیز شامل آثاری می‌شود که تلاش کرده‌اند به مشارکت مردمی از دیدگاه امام خمینی (ره) پردازند ولی نقش دشمن در عدم تحقق مشارکت اجتماعی مردم را مورد بررسی قرار نداده‌اند:

به‌عنوان نمونه، حسینی بهشتی و هاوی (۱۳۸۵) در مقاله‌ای تلاش کرده‌اند تا ایده اساسی امام خمینی (ره) در رابطه با لزوم ارتقای سطح اعتماد اجتماعی و مشارکت‌جویی، به‌مثابه رویکردی در سیاست‌ورزی در ایران مورد تأمل قرار گیرد. از دید ایشان، در صورت گسترش مشارکت آگاهانه و توأم با اعتمادبه‌نفس مردم، حقوق و تعهدات برابر و متقابل بین آحاد مردم و دستگاه حکومتی برقرار شده و روابط قدرت از شکل عمومی و یک‌سویه (از بالا به پایین) تبدیل به همکاری متقابل جامعه و نهاد سیاسی می‌گردد.

۲. روش پژوهش

یکی از روش‌های کارآمد تحلیل کیفی، تحلیل مضمون است. این روش، یکی از مهارت‌های عام و مشترک در تحلیل‌های کیفی است؛ به همین دلیل، بویاتریس (۱۹۸۸)

آن را نه روشی خاص، بلکه ابزاری مناسب برای روش‌های مختلف، معرفی می‌کند. ریان و برنارد (۲۰۰۰) نیز کدگذاری مضامین را فرآیند پیش‌نیاز تحلیل‌های اصلی و رایج کیفی معرفی می‌کنند تا روشی منحصر به فرد و خاص؛ اما به عقیده براون و کلارک (۲۰۰۶)، تحلیل مضمون را باید روش ویژه‌ای در نظر گرفت که یکی از مزایای آن، انعطاف‌پذیری است.

۳. فرآیند پژوهش

روش تحلیل مضمون، از روش‌هایی است که اساساً مستقل از جایگاه نظری یا معرفت‌شناسی خاصی است و در طیف گسترده‌ای از روش‌های نظری و معرفت‌شناسی می‌توان از آن استفاده کرد. از این رو، ابزار تحقیقاتی منعطف و مفیدی است که برای تحلیل حجم زیادی از داده‌های پیچیده و مفصل، می‌توان از آن استفاده کرد. تحلیل مضمون روشی برای شناسایی، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی است. این روش فرآیندی برای تحلیل داده‌های متنی است و داده‌های پراکنده و متنوع را به داده‌های غنی و تفصیلی تبدیل می‌کند (براون و کلارک، ۲۰۰۶ به نقل از مختاریان پور، ۱۳۹۱، ص. ۱۶۳). هم‌چنین تحلیل مضمون روشی است که هم برای بیان واقعیت و هم برای تبیین آن به کار می‌رود. البته، به دلیل ماهیت تفسیری تحلیل مضمون، باید به روایی و پایایی آن بیشتر توجه شود. این امر، مستلزم به‌کارگیری کدگذاران مستقل است و باعث می‌شود تحلیل مضمون در مقایسه با سایر روش‌های کیفی، دقت و زمان بیشتری طلب کند (عابدی جعفری و دیگران، ۱۳۹۰، صص. ۱۵۸-۱۵۶).
گام‌ها و فرآیند تحلیل مضمون در جدول ذیل قابل مشاهده است:

مرحله	گام	اقدام
۱. تجزیه و توصیف متن	۱- آشنا شدن با متن	مکتوب کردن داده‌ها در صورت لزوم - مطالعه اولیه و مطالعه مجدد داده‌ها - نوشتن ایده‌های اولیه
	۲- ایجاد کدهای اولیه و کدگذاری	پیشنهاد چارچوب کدگذاری و تهیه قالب مضامین - تفکیک متن به بخش‌های

کوچک تر-کدگذاری ویژگی های جالب داده‌ها		
تطبیق دادن کدها با قالب مضامین - استخراج مضامین از بخش های کد گذاشته متن - پالایش و بازبینی مضامین	۳- جست‌وجو و شناخت مضامین	
بررسی و کنترل همخوانی مضامین با کدهای مستخرج - مرتب کردن مضامین - انتخاب مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر - ترسیم نقشه‌های (مضامین - اصلاح و تأیید شبکه‌های مضامین)	۴- ترسیم شبکه مضامین	۲. تشریح و تفسیر متن
تعریف و نام‌گذاری مضامین - توصیف و توضیح شبکه مضامین	۵- تحلیل شبکه مضامین	
تلخیص شبکه مضامین و بیان مختصر و صریح آن - استخراج نمونه‌های جالب داده‌ها - مرتبط کردن نتایج تحلیل با مسائل و مبانی نظری - نوشتن گزارش علمی و تخصصی از تحلیل‌ها	۶- تدوین گزارش	۳. ترکیب و ادغام متن

۴. رویکرد پژوهش

مضامین یا الگوهای داده‌ها را می‌توان با دو رویکرد استقرایی (مبتنی بر داده) و رویکرد قیاسی (مبتنی بر نظریه) شناخت. در روش قیاسی، تحلیل مضمون بر اساس علاقه نظری

یا تحلیلی پژوهشگر به موضوع صورت می‌گیرد. در این روش، محقق، کدها را بر اساس نظریه مشخصی انتخاب می‌کند و علائم، شاخص‌ها و شواهدی را که با این نظریه، حمایت می‌شوند، می‌شناسد و کدگذاری می‌کند. کدهای مرتبط با هر مضمون نیز از فرضیات و مؤلفه‌های نظریه مورد نظر استخراج می‌شود. بررسی ادبیات نظری، درک مناسبی برای شناخت مضامین فراهم می‌کند. کدهایی را که سایر پژوهشگران به کار برده‌اند و نتایج تحقیقات آن‌ها، به توسعه کدها در روش مبتنی بر تحقیقات گذشته، مستقیماً کمک می‌کند. در روش استقرایی، مضامین شناخته، به شدت با خود داده‌ها مرتبط هستند. این روش تحلیل مضمون تا حدودی شبیه نظریه داده بنیاد است. در این روش، فرآیند کدگذاری داده‌ها بدون تلاش برای انطباق آن با چارچوب کدگذاری از قبل تهیه شده (قالب مضامین) صورت می‌گیرد. در روش استقرایی، تحلیل مضمون بر اساس داده‌ها انجام می‌شود (عابدی جعفری و دیگران، ۱۳۹۰، ص. ۱۷۵). روش تحلیل مضمون در این مطالعه بر اساس رویکرد استقرایی صورت پذیرفته است.

جهت دستیابی به سؤالات مطروحه، کل بیانات امام خمینی (ره) به‌عنوان منبع اصلی پژوهش مورد بررسی کامل قرار گرفت. در این پژوهش، نخست کل بیانات ایشان از ابتدا تا انتها مطالعه و مطالب مرتبط با موضوع و سؤالات پژوهش فیش برداری شد. در فیش برداری بیانات از جستجوی موضوعی و واژگانی پرهیز شده است؛ زیرا اولاً، هدف، دستیابی به نظام فکری و نگاه جامع امام خمینی (ره) در موضوع حاضر بود و ثانیاً جستجوی موضوعی، همه موارد مورد نیاز سرفصل‌های این مطالعه را پوشش نمی‌دهد؛ زیرا گاهی قسمتهایی از بیانات مشاهده می‌شد که اصلاً واژگان مرتبط با موضوع در آن به کار نرفته بود، اما بسیار به موضوع ربط پیدا می‌کرد. آنگاه با استفاده از سه مرحله کدگذاری، بخش‌های مربوط به موضوع پژوهش دسته‌بندی شده و هرکدام ذیل مضمون کلی تری قرار گرفتند. سپس مضامین پایه و محوری مورد تحلیل قرار گرفتند. این تحلیل مطابق با مدل مطابقی یا مدل التزامی کلام حضرت امام خمینی (ره) هستند که در هرکدام، ربط و نسبت آن با موضوع این مطالعه و تقسیم‌بندی‌های آن بیان شده است.

۵. تحلیل داده‌ها

همان‌طور که بیان شد برای تحلیل داده‌ها از روش تحلیل مضمون با رویکرد استقرایی استفاده شده است. بدین منظور در ایجا بخشی از گزاره‌ها و کدهای نوشته شده به عنوان نمونه ذکر می‌شود. مدل نهایی مستخرج از کل داده‌ها نیز در ادامه مقاله خواهد آمد.

کد	گزاره	مضمون سازمان دهنده	مضامین فراگیر	آدرس
۱	و باید بدانند که اکثر کسانی که علیه انقلاب سم‌پاشی می‌کنند از طبقاتی هستند که جلو استفاده‌های نامشروع آنان گرفته شده است و یا از عیاشی‌ها و هرزه‌گری‌ها بازمانده‌اند.	تقسیم دشمن به دو دسته	تعریف دشمن	صحیفه امام، ج ۱۶، ص ۴۵
۲	دولت‌های قدرتمند، خصوصاً آمریکا، نقشه‌هایشان را از سال‌های بسیار طولانی کشیده‌اند و قبل از این‌ها هم، قبل از آمریکا، انگلستان کسی بود که نقشه‌کش بود. این‌ها مطالعاتشان را در همه کشورهایی که در دنیا هستند، خصوصاً کشورهایی که مورد نظر است از حیث مخازن و از حیث محلی، جغرافیایی که دارد، نقشه‌های بسیار دقیق کشیده‌اند و حتی کشور ما و سایر کشورهایی که نظیر ما هستند، آن‌ها از مخازن و از جاهایی که مورد نظرشان هست، از ما بهتر مطلع‌اند. آن‌ها کارشناس‌های خودشان را آن وقتی که ماشین و اتومبیل و این‌ها نبود، می‌فرستادند و با شتر همراه کاروان‌ها می‌رفتند و همه جا را گردش می‌کردند و با آن ابزاری که داشتند، آنجاهایی که ما مخازن زیرزمینی از هر حیث، چه نفت و چه طلا و چه سایر	هوشیارانه و با مطالعات عمل کردن	ویژگی‌های دشمن	صحیفه امام، ج ۱۵، صص ۲۰۶ - ۲۰۷

آدرس	مضامین فراگیر	مضمون سازمان دهنده	گزاره	کد
			<p>چیزها داشتیم، شناسایی کردند. و این را من باز هم گفته‌ام که یکی از اهل علم حوزه علمیه قم که بعد خارج شده از این وضع، اهل همدان و از آفازاده‌های همدان بود، من سفری که رفته بودم به همدان، یک ورقه بزرگی آورد پیش من راجع به خود همدان بود، گفت این ورقه از وضع کشورهایی است - که حالا من یادم نیست، که مثلاً انگلستان را گفت یا جای دیگر- گفت که این ورقه تمام دهات و تمام روستاها و همه را دارد. و جالب این بود که در آن، نقاط زیادی بود. من پرسیدم: این نقطه‌ها چیست؟ گفت: این نقطه‌ها جاهایی است که در آن یک چیزی پیدا می‌شود؛ یک معدنی، یک چیزی زیرزمینی هست. آن وقت که با شتر می‌شد رفت، رفتند و همه جای ایران را، حتی کویر را، رفتند و دیدند، بعد که رفت‌وآمدها زیاد شد، البته بیشتر کارشناس‌ها هم ترقی کرده بودند و بیشتر اطلاعات داشتند، و همین‌طور کارشناس‌هایی که مردم را می‌شناختند؛ وضع مردم را، چه گرایش‌هایی مردم دارند، چه دسته‌جاتی در بین مردم هست، احزاب چه وضعی دارند، جبهه‌ها چه وضعی دارند، بازار وضعش چگونه است، روحانیین چه وضعی دارند، رابطه بین روحانیون و مردم چه جور است، خود روحانیون چه جور اشخاصی یا گروه‌هایی هستند؛ همه</p>	

کد	گزاره	مضمون سازمان دهنده	مضامین فراگیر	آدرس
	این‌ها بررسی شده است و ماها غافل بوده‌ایم از شیطنت این‌ها و آن کارهایی که آن‌ها به دست عناصر داخلی و گاهی هم به دست خودشان انجام می‌دادند؛ ما از آن غفلت داشتیم و آن‌ها هوشیارانه عمل می‌کردند.			
۳	آنچه این‌جانب را نگران می‌دارد آن است که ملت ما چون لشکر فاتحی است که پس از فتح مغرور شود و از داخل رو به پوسیدگی و تشتت گذارد؛ و حریف ما چون لشکر شکست خورده‌ای است که با حساب و توطئه مشغول به انسجام و بسیج قواست. درست به عکس آنچه قبل از پیروزی بود و عاقبت این امر تکان‌دهنده است. من از تمام قشرهای مذهبی و ملی و اسلام‌دوست و ملت و کشور خواه اکیداً و با تواضع می‌خواهم که به انسجام قبل از پیروزی برگردند، و از تفرق و گروه‌گروه شدن در این موقع حساس بپرهیزند؛ که این تفرقه‌ها به منزله انتحار است و ممکن است خدای نخواستہ نهضت را به عقب براند.	با برنامه‌ریزی عمل کردن / مشغول توطئه بودن / در حال بسیج قوا بودن	ویژگی‌های دشمن	صحیفه امام، ج ۹، ص ۲۷
۴	در خاتمه باید به یک امر حیاتی، که راهگشا برای رفع همه گرفتاری‌های مسلمین و مستضعفین جهان است، اشاره کنم. و آن این است که کسانی که اندک تفکری در اوضاع کشورهای اسلامی بنمایند به وضوح خواهند دانست که آنچه	نابودی اسلام	اهداف دشمن	صحیفه امام، ج ۱۵، ص ۲۰۶

کد	گزاره	مضمون سازمان دهنده	مضامین فراگیر	آدرس
	دو ابرقدرت جهان و قدرت‌های تابع این قدرت‌ها با هم اتفاق دارند- و هیچ‌گاه از این اتفاق دست‌بردار نیستند- عقب نگه‌داشتن کشورهای جهان سوم، خصوصاً کشورهای پهناور و غنی اسلامی، در ابعاد فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و نظامی است، و تحمیل جهات استعماری در تمامی امور مذکوره بر جهان سوم می‌باشد.			
۵	عزیزان من، برادران من، خواهران من! تمام قشرهای ملت توجه بکنید که جریان‌هایی در کار است که روحانین را در چشم مردم یک نحو دیگری جلوه بدهند؛ و مردم را از روحانیت جدا کنند، و دانشگاه را از روحانیون جدا کنند؛ و مقاصد خودشان را انجام بدهند؛ ولو با یک رژیم که به‌طور سالوسی در ملت ایجاد کنند؛ یعنی یک رژیم به صورت صددرصد اسلامی و بیشتر از شما فریاد «وا اسلاما» بکشد، لکن در باطن منافق باشد و در باطن بر خلاف مصالح کشور عمل کند. امروز حیل‌های شیطانی قدرت‌های بزرگ در کار است که ملت را از روحانیت جدا کند و این‌ها را از ملت جدا کند و این‌ها را از دانشگاه‌ها جدا کند و از قشر جوان ملت جدا کند. این همان نقشه‌ای است که آن‌ها می‌خواهند که روحانین منزوی بشوند در حجرات و در	جدایی بین سه‌گان روحانیت، دانشگاه و ملت	اقدامات دشمن	صحیفه امام، ج ۱۴، ص ۱۸۷

کد	گزاره	مضمون سازمان دهنده	مضامین فراگیر	آدرس
	مساجد، و آن‌ها کارهای خودشان را انجام بدهند.			
۶	و شاید اکثر رادیوها تقریباً آکثری که آن‌طرفش همه است، و اکثر منشورات خارجی، آن‌قدری که برای ما نمونه‌هایش گاهی می‌آید، این‌ها مخالفت می‌کنند. یعنی، با همه جدّیتی که دارند هر چیز خوب اینجا را بد جلوه می‌دهند. و اگر یک چیز خوبی واقع شده باشد سبک جلوه می‌دهند یا جلوه نمی‌دهند.	کوچک و کم ارزش جلوه دادن وقایع به نفع ملت	اقدامات دشمن	صحیفه امام، ج ۱۶، ص ۲۲۸

۶. یافته‌های پژوهش و ارائه مدل

با استفاده از یافته‌ها و همچنین سؤال اصلی تحقیق، در این بخش منظومه دشمن‌شناسی امام خمینی (ره) در حرکت‌های فرهنگی تبیین خواهد شد. آن‌طور که یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد، پنج مضمون اصلی در این مطالعه به دست آمد که الگوی بصری مضامین کلی مدل مستخرج بدین شکل است:

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

شکل ۱: مضامین محوری نقش دشمن در کاهش مشارکت مردمی در عرصه فرهنگی

بنابراین در این قسمت ابتدا تعریفی از دشمن ارائه می‌شود تا مشخص شود که از نظر حضرت امام (ره) چه کسی دشمن ملت ایران اسلامی است. آنگاه برای مشخص شدن هر چه بیشتر نقش دشمن در مشارکت مردمی، به دلایل دشمنی و ویژگی‌های دشمن، اهداف دشمن و اقداماتی که دشمن برای نیل به اهداف موردنظر خود به آن‌ها دست می‌زند، پرداخته شده است. در انتها نیز ضرورت و راهکار مقابله با دشمن بیان می‌گردد.

۷. تعریف و بیان ویژگی‌های دشمن

در نگاه حضرت امام (ره) هر شخصیت حقیقی یا حقوقی که مسیرش مسیر اسلام نبوده و خواهان اسلام نباشد و به همین دلیل به مخالفت با اسلام و مسلمانان برخاسته، دشمن ملت ایران اسلامی است. در این بیان دشمن ملت می‌تواند یک شخص یا گروه یا دولت خارجی یا یک ابرقدرت باشد که بزرگشان دولت آمریکاست، یا یک شخص یا گروه داخلی مانند نمونه‌هایی که در تاریخ انقلاب کم نیستند، باشد که می‌تواند از عمال دشمن خارجی باشد. دشمن ملتی که مسلمان است و از ابتدا ندای اسلام را سر داده و به دنبال پیاده‌سازی اسلام است، از جنس شیاطین بوده و یا خود از شیاطین است.

در نگاه ایشان، دشمنان انقلاب؛ یعنی کسانی که علیه انقلاب سم‌پاشی می‌کنند را می‌توان به دودسته تقسیم کرد: دسته اول کسانی هستند که قبل از انقلاب از شرایط موجود؛ مردم، ظرفیت‌ها و استعدادهای کشور، امکانات و منابع کشور و... در جهت نادرست و نامشروع مثلاً جهت رسیدن به منافع خود و نه کشور استفاده می‌کردند. از مصادیق اتم و اکمل آن استعمارگرانی چون انگلیس و آمریکا را می‌توان نام برد که انقلاب مردمی اسلامی این استفاده نامشروع را از بین برد. دسته دوم نیز کسانی هستند که در شرایط قبل از انقلاب به راحتی به عیاشی‌ها و هرزه‌گری‌های خود می‌پرداختند و انقلاب مردمی و اسلامی، شرایط هرزه‌گرد و عیاشی آن‌ها را از بین برد. به همین جهت این دودسته با انقلاب اسلامی ایران به دشمنی پرداخته و دشمنی‌شان را تاکنون نیز ادامه داده‌اند. این دشمنان گاهی از داخل و گاهی از خارج به دشمنی خود ادامه می‌دهند و هر آن به دنبال این‌اند که بتوانند به استفاده نامشروع و یا عیاشی و هرزه‌گری خود برگردند.

در بیان ویژگی‌های دشمن می‌توان گفت که:

اولاً هوشیار و ثانیاً کارکشته و کارکرده و دارای تجربه است، بنابراین هوشیارانه و بر اساس تجربه کار می‌کند و حواسش جمع است. دشمن ملت ایران اسلامی به‌مثابه لشکر شکست‌خورده‌ای است که با نقشه و حساب و کتاب و برنامه‌ریزی و به‌صورت بلندمدت عمل می‌کند. به همین دلیل وقتی می‌خواهد کاری در جهت منافع خود در کشور به انجام برساند به اسم اصلاح و ترقی و مانند آن مطرح می‌کند. بنابراین مردم نباید دشمن را دست‌کم بگیرند.

ثالثاً با مطالعات عمل می‌کند. دشمن در هر زمینه‌ای از کشور که برای تسلط و بهره‌برداری از منابع و منافع آن نیاز باشد مطالعاتی انجام داده یا می‌دهد؛ مثلاً از حیث مخازن، معادن و منابعی چون نفت، طلا و...، از حیث موقعیت جغرافیایی، از حیث وضعیت اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی مثل اوضاع مردم، گرایش‌ها و احزاب مردم، دسته‌ها و گروه‌بندی‌های مردم، وضعیت بازار، وضعیت روحانیون و گروه‌های اثرگذار بر مردم مثل روحانیت، دانشگاهیان، افراد تحصیل‌کرده، مجلس شورای اسلامی و مانند آن. این مطالعات حتی در زمانی که به دست آوردن چنین اطلاعاتی به‌سختی حاصل می‌شده است مثلاً نیاز به سفر با شتر بوده است، انجام می‌شده است. یعنی به قطع می‌توان گفت در حال حاضر که جمع‌آوری اطلاعات بسیار آسان‌تر و کم‌هزینه‌تر شده است نیز این اقدام دشمن ادامه دارد.

رابعاً همواره مشغول توطئه و در حال انسجام و بسیج قوا برای ضربه زدن به ملت ایران اسلامی است. بنابراین در کمین بوده و به دنبال سستی و سهل‌انگاری ملت است. خامساً صبر و حوصله دشمن زیاد است و در فتح مواضع خود و مقابله با ملت به تدریج و آهسته‌آهسته جلو می‌آید. دشمن در گذشته از پای ننشسته بود، هم‌اکنون نیز از پای ننشسته و در آینده نیز از پای نخواهد نشست. آنچه در گذشته در مقام عمل ثابت شده نقش دشمن در پیشگیری از مشارکت مردم در جریان انتخابات بوده است که بعد از آن نیز در مابقی جریان‌هایی که مردم در آن‌ها مشارکت داشتند، اقدامات این‌چنینی قابل مشاهده بوده و می‌توان اثبات کرد.

۱-۷. علت دشمنی

دشمن در طول تاریخ از مکتب ملت ایران اسلامی بسیار ضربه دیده است و تمام اقداماتی که دشمن علیه ملت انجام می‌دهد به دلیل ضربه‌ای است که از این ملت مسلمان خورده است. کیفیت این ضربه را تنها خود دشمن درک می‌کند و ملت از آن بی‌خبر است. نمونه بارز و اثرگذار این ضربه‌ها در جریان انقلاب مردمی و اسلامی ایران اتفاق افتاد. دشمن قبل از انقلاب، از یک طرف، از قبل کشور منافع زیادی مثل نفت، بازار مصرف ایران، موقعیت سوق‌الجیشی و... به دست می‌آورده است که بعد از انقلاب اسلامی، ملت ایران دست او را از آن‌ها کوتاه کرده است و از طرف دیگر، انقلاب اسلامی ایران بسیاری از نقشه‌های دشمن در کشور، منطقه و جهان را بر هم زده است. آنچه موجب پیروزی این انقلاب و کوتاه شدن دست دشمن و از بین رفتن برنامه‌ریزی‌های او شد، مکتبی بود که مردم ایران از آن پیروی کرده و خواستار آن بودند. بنابراین مخالفت دشمن با مکتب ملت است، به همین جهت در صدد از بین بردن آن و هر چیزی است که در جهت تقویت و یا حفظ آن باشد. به همین دلیل دشمن با روحانیت، مملکت ایران اسلامی و خیلی از امور دیگر، به این دلیل که موجب حفظ و یا تقویت مکتب می‌شوند، مخالف است. به همین دلیل با مردمی بودن و مردمی شدنی که باعث حفظ و تقویت مکتب می‌شود نیز مخالف بوده و مخالفت خواهد ورزید. طبق آنچه تاکنون در این تحقیق در بخش‌های پیشین ذکر شد، مشارکت مردمی به قطع موجب تقویت و رشد شئون مختلف ایران اسلامی من جمله فرهنگ و پیشرفت آن و حفظ و تقویت مکتب خواهد بود. بنابراین

به‌طور حتم دشمن با آن مخالفت کرده و تمام تلاش خود را برای به نتیجه نرسیدن آن به کار خواهد بست.

۲-۷. اهداف دشمن

هدف اصلی و نهایی دشمن که از علت دشمنی‌اش قابل درک است، نابودی مکتب اسلام است تا بتواند به منابع و منافع جهانی دست یافته و نقشه‌ها و برنامه‌ریزی‌هایش در مورد جهان را به اجرا درآورد. به همین جهت با اسلام، مسلمین، هر نظامی که به دنبال پیاده‌سازی اسلام باشد و هر چه که موجبات تقویت این دو باشد، مخالفت ورزیده و دشمنی می‌کند.

دشمن در راستای رسیدن به هدف اصلی فوق، اهداف میانی و فرعی زیر را دنبال می‌کند. دشمن به دنبال عقب‌نگه‌داشتن ملت ایران اسلامی است؛ چون این ملت پرچم‌دار مکتب اسلام حقیقی و خواستار پیاده‌سازی آن است. دشمن با نقشه به دنبال این بوده است که ملت و مملکت ایران اسلامی را عقب‌نگه دارد تا بتواند از تمام نیروهای انسانی و طبیعی کشور در جهت اهداف استعماری خود کمال استفاده را بنماید. مهم‌ترین کاری که دشمن برای عقب‌نگه‌داشتن مردم انجام داده این بوده که برای وابسته کردن آن‌ها به خود و تحمیل خواسته‌های خود بر آن‌ها، استقلال فکری را از آن‌ها بگیرد. به عبارتی می‌خواهد اذهان ملت را آن‌گونه که خود می‌پسندد در دست بگیرد. یعنی اگر دشمن موفق شود که استقلال فکری ملت مسلمان را سلب کند، توانسته بیداری و در نتیجه مشارکت مردمی را از او سلب کند. دشمن نه تنها به دنبال عقب‌نگه‌داشتن ملت ایران اسلامی، بلکه به دنبال عقب‌نگه‌داشتن تمام کشورهای جهان سوم خصوصاً کشورهای اسلامی در تمامی ابعاد فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و نظامی است، تا بتواند جهات استعماری خود را بر این کشورها تحمیل کند.

از طرف دیگر، دشمن به دنبال فاسد کردن کشور و انقلاب از درون است؛ زیرا در این صورت بسیار راحت‌تر قادر به شکست ملت ایران اسلامی خواهد بود. بنابراین، دشمن در تلاش بوده که توجه ملت را از مسائل مهم و توطئه‌های داخلی به توطئه‌های کم‌اهمیت خارجی مثل مداخله نظامی، حصر اقتصادی و مانند آن معطوف کند تا بتواند از داخل به ملت ضربه بزند. زیرا آنچه اهمیت داشته و ممکن است کشور از آن آسیب ببیند توطئه‌های

داخلی است. ملت را به توطئه‌های خارجی مشغول می‌کند تا نتواند توطئه‌های داخلی را خنثی کند و یا از چاره‌اندیشی و خنثی‌سازی توطئه‌های داخلی غافل بماند. هم‌چنین به دنبال ناراضی کردن مردم است تا از این طریق باعث فاسدشدن انقلاب از درون بشود. دشمن این کار را در داخل کشور و به دست عمال ظاهرالصلاح خود انجام می‌دهد. یکی از راه‌های ناراضی کردن مردم این است که خدمت‌هایی که به مردم می‌شود را مخدوش کرده و یا با افزایش فساد، این خدمت‌ها را کم‌رنگ کند. این عمال ظاهرالصلاح در ظاهر جنداللهی‌تر و طرفداری‌شان از اسلام و نظام و ملت بیشتر از سایرین است، ولی در باطن افرادی مفسد، منافق و منحرف‌اند که با حیل مختلف خود را بین خدمت‌گزاران به اسلام و نظام و ملت جای می‌دهند. وقتی کشور و انقلاب از درون فاسد شود دیگر ملت میل و انگیزه‌ای برای مشارکت در امور کشور از خود نشان نخواهد داد. هم‌چنین از طرف متصدیان نیز تلاشی در جهت به مشارکت در آوردن مردم صورت نخواهد گرفت.

هدف دیگر دشمن کوتاه کردن دست ملت‌ها از سرنوشتشان و به اسارت کشیدن دولت‌ها و ملت‌های اسلامی است تا بتواند ذخایر، منابع، دسترنج و زحمات کشورهای اسلامی را غارت کند و در این راه عمال دشمن که حتی می‌توانند دولت‌های آن ملل باشند نیز به او کمک می‌کنند. دشمن همواره به فکر منافع و مطامع خود است، بنابراین حتی اگر طرحی به ظاهر اسلامی - انسانی هم بدهد نمی‌توان باور کرد که طرح او به نفع ملت‌های مسلمان و مظلوم است. دشمن به دنبال تباهی ذخایر ملی و معنوی مسلمین است و به همین دلیل دشمن با همه مظاهر اسلامی ملت ایران مخالف بوده و برای مبارزه از راه تبلیغات وارد شده است که ضررش از جنگ هم بیشتر است.

۳-۷. اقدامات دشمن

دشمن در راستای رسیدن به اهداف فوق دست به اقداماتی زده و می‌زند. در زیر، اهم اقدامات دشمن که از بیانات حضرت امام (ره) قابل احصاء است، بیان گردیده است. لازم به ذکر است، اینکه دشمن این اقدامات را در سه‌شاخه جلوگیری از «موجبات مشارکت مردمی»، «علل و عوامل مؤثر بر مشارکت مردمی» و «فرآیند مشارکت مردمی» انجام می‌دهد، لزوماً به این معنا نیست که دشمن، به‌صورت آگاهانه، اقدامات خود را در این سه‌شاخه دسته‌بندی کرده و آنگاه نسبت به انجام آن‌ها اقدام می‌نماید تا از مشارکت مردمی

جلوگیری نماید، بلکه این دسته‌بندی، دسته‌بندی پژوهشگران از اقدامات دشمن است. شاید دشمن در انجام اقدامات زیر به دنبال اهداف دیگری غیر از جلوگیری از مشارکت مردمی هم باشد و یا شاید اساساً تنها به دنبال اهدافی غیر از جلوگیری از مشارکت مردمی باشد، لیکن این اقدامات را می‌توان در سه‌شاخه زیر دسته‌بندی کرد؛ یعنی ولو اگر دشمن اقدامات خود را در راستای هدفی غیر از جلوگیری از مشارکت مردمی هم انجام دهد، این اقدامات با توضیحات زیر موجب جلوگیری از مشارکت مردمی هم شده یا می‌شود.

۴-۷. هجوم بر موجبات مشارکت مردمی

دشمن در زمینه جلوگیری از مشارکت مردمی در شئون مختلف جامعه، یکی از اقداماتی که انجام داده و می‌دهد این است که آن دسته از ویژگی‌های مردم که موجب شکل‌گیری مشارکت مردمی و یا تقویت آن می‌شود، مثل ایمان و اتحاد مردم، بصیرت مردم، درصحنه حاضر بودن ملت، استعدادهای مردم، مصمم بودن مردم و مواردی از این دست را مورد هجوم قرار می‌دهد.

در همین راستا، دشمن به دنبال این است که «اسلام» و «وحدت کلمه»، که از جمله مهم‌ترین سلاح‌های مردم در پیشبرد نهضت اسلامی و موجب شکل‌گیری مشارکت مردمی بوده است را از مردم بگیرد. دشمن با اختلاف‌افکنی و جدایی بین قسمت‌های مختلف ملت علی‌الخصوص بین سه‌گان روحانیت، دانشگاه و ملت و با تأکید بر قشر جوان، ایجاد آشفتگی و اغتشاش که غالباً به دست عمال داخلی کشور و به قصد از بین بردن آرامش کشور انجام می‌گیرد، به دنبال ضربه زدن به وحدت و انسجام ملت است. از طرف دیگر، از نقشه‌های شیطانی قدرتهای بزرگ استعمار و استثمار جهت تسلط بر ملت و چپاول منابع آن، این بوده است که بین روحانیت و دانشگاهیان و در نتیجه بین ملت و دولت جدایی افکند. در این نقشه از یک طرف فرزندان ملت که دولت آینده و متصدیان آتی بودند را به گونه‌ای تربیت می‌کردند که از ادیان و وابستگان به ادیان متنفر باشند و از طرف دیگر وابستگان به ادیان و توده‌های مردم که علاقه به دین و روحانیت دارند را از دانشگاهیان می‌ترساندند. در نتیجه سرگرم شدن ملت به این اختلافات، راه برای تسلط و چپاول دشمن باز می‌شود. هم‌چنین اختلاف‌افکنی بین دولت‌ها و ملت‌ها و بین مسلمین، جهت شکسته شدن نیروی واحد و عظیم ملت، از شگردهای دشمن برای

رسیدن به منافع خود و تباهی ذخایر ملی و معنوی مسلمین است. و اساساً یکی از خیانت‌ها و جنایاتی که به ملت ایران اسلامی، جهت رسیدن دشمن به منافع خود، شد این بود که بین روحانیت و دانشگاهیان افتراق ایجاد کردند به گونه‌ای که دانشگاهیان، روحانیون را تهی مغز و روحانیون، دانشگاهیان را بی‌دین می‌دیدند، درحالی که نه روحانیون تهی مغز و نه دانشگاهیان بی‌دین بودند و این دید و نگاهی که برای این دو قشر نسبت به هم ایجاد شده وقتی اصلاح می‌گردد و این جنایت و خیانت وقتی فهم می‌شود که بین این دو تفاهم ایجاد شود.

با این توضیح، هر جا که سخنی از جدایی بین این دو قشر در میان باشد مسلماً دست اجنبی در کار است. این اجنبی می‌تواند شیطان یا از جنس شیطان باشد، زیرا دشمن ملتی که مسلمان است و از ابتدا ندای اسلام سر داده و به دنبال پیاده‌سازی اسلام است، یا از جنس شیاطین بوده و یا خود از شیاطین است و یکی از حربه‌های شیطان، ایجاد توطئه و به هم زدن وحدت بین ملت مسلمان است. از راه‌های مقابله با این حربه این است که ملت مسلمان در مواقع توطئه و احساس تفرقه، با صحبت کردن و رفع سوءتفاهم‌ها، از تبدیل شدن احساس تفرقه‌ها به تفرقه جلوگیری نمایند.

۵-۷. هجوم بر علل و عوامل مؤثر بر مشارکت مردمی

از دیگر اقدامات دشمن، حمله بر عوامل مؤثر بر مشارکت مردم مثل اسلام، اجتماعات دینی، مسجد، امیدواری ملت، خوش‌بینی به دولت، گروه‌های اثرگذار بر مردم مثل روحانیت، محل‌های تحصیل علم و مثل این‌ها است. یکی از شگردها و روش‌های دشمن در خبررسانی و تبلیغات علیه ملت و نظام جمهوری اسلامی که نشان از پلیدی آن است، این‌که خبرهای دروغ منتشر می‌کند و جهت صادق نشان دادن این دروغ‌ها آن‌ها را مستند به قول منافقینی می‌کند که ملت، آن‌ها را به خاطر جنایاتشان از خود رانده است. این اخبار و نسبت‌های دروغ که از طریق تبلیغات انجام می‌شود با پیشرفت و جلو رفتن نظام و ملت افزایش می‌یابد.

شگرد دیگر دشمن این است که هر مسئله، رویداد، اتفاق و مانند آن‌که به نفع ملت ایران اسلامی یا ناشی از تلاش ملت باشد را کوچک و کم‌ارزش یا بد جلوه می‌دهد و حتی

اگر بتواند جلوه نمی‌دهد و یا خلاف واقع و وارونه بیان می‌کند. هم‌چنین دشمن آنچه به ضرر ملت است را بزرگ یا باارزش جلوه می‌دهد.

ابزار دشمن در راستای تحقق این دو عمل و هم‌چنین در به انجام رساندن دیگر اقدامات؛ مانند مصرفی بار آوردن ملت و اختلاف‌افکنی بین ملت، «تبلیغات» است و چون دشمن از یک‌طرف رسانه‌های گروهی در اختیار دارد و از طرف دیگر پول بسیار، در بهره‌برداری از حربه تبلیغات بسیار موفق‌تر است. دشمن از طریق این دو حربه از یک‌طرف به دنبال ناامید کردن ملت و از طرف دیگر به دنبال بدبین کردن ملت نسبت به دولت است.

اقدام دیگر دشمن در این راستا، این است که می‌خواهد روحانیون و بدنه حکومتی را از چشم مردم بیندازد و اگر در این اقدام موفق شود، توانسته اثر بزرگی بر مشارکت مردمی بگذارد؛ زیرا بخشی از مشارکت مردمی در امور به دلیل روحانیون و دولت است که اتفاق می‌افتد. هم‌چنین دشمن برای ضربه زدن به اسلام به دنبال کنار نگه‌داشتن روحانیت از جریان امور اجتماعی و سیاسی ملت بوده و هست؛ زیرا دشمن از روحانیت و مردم و تأثیر این قشر بر بسیج و مشارکت مردمی در مقابله با قدرت‌های خارجی خبر دارد و می‌داند اگر روحانیت در مسائل اجتماعی دخالت کند، به تبع مردم نیز دخالت می‌کنند. به همین جهت درصدد است که روحانیت را از صحنه دور نگه دارد، تا به دنبال آن مردم از صحنه دور نگه داشته شوند، هم‌چنان که اقدام رضاخان در کوبیدن روحانیت نیز در این راستا قابل‌تحلیل است.

هم‌چنین دشمن در راستای اهداف استعماری و غارتگرانه خود و برای اینکه همه‌چیز را از ملت بگیرد، به دنبال بی‌تفاوتی بار آوردن و غافل کردن جوانان نسبت به مسائل، اختلاف‌افکنی بین آن‌ها و سایر اقشار ملت و از کار انداختن و فلج کردن این نیروی کشور از طریق مواردی چون وابسته کردن آن‌ها به مواد مخدر است؛ زیرا نیرویی که می‌تواند تمام شئون کشور را اداره کرده و نقشی بسیار اثرگذار در مشارکت مردمی دارد، نیروی جوان است. به عبارت دیگر دشمن برای تربیت نیروی انسانی کشور ایران اسلامی تلاش می‌کند، البته در جهتی که خودش می‌خواهد.

شگرد دیگر دشمن، در دست گرفتن سرنوشت کشور، ملت و نظام است که از راه‌های آن، این است که هدایت طبقات مؤثر بر سرنوشت کشور را در اختیار بگیرد. دو طبقه مؤثر بر سرنوشت کشور، به ترتیب اولویت، توده‌های مردم و قشر تحصیل‌کرده هستند.

به همین دلیل دشمن به دنبال در دست گرفتن دانشگاه‌ها و حتی حوزه‌های علمیه است. به همین جهت در گذشته با هجوم و یا نفوذ نرم و از طریق اساتید و برنامه‌های دانشگاه‌ها، شروع به تربیت کسانی کرد که در خدمت اجانب باشند. زیرا از تأثیر دانشگاه و دانشگاهیان بر جلوگیری از نفوذ در کشور خبر داشت.

۶-۷. هجوم بر فرآیند مشارکت مردمی و ایجاد اختلال در آن

ایجاد اختلال در فرآیند مشارکت مردمی، مانند جلوگیری از بیداری، عزم و امیدواری مردم، اقدام سوم دشمن در جلوگیری از مشارکت ملت در امور جامعه است. دشمن علاوه بر اینکه به دنبال این است که بیداری مردم نسبت به ظرفیت‌ها و استعدادها را از بین ببرد، به دنبال از بین بردن ظرفیت‌ها و استعدادهای ملت است تا بتواند زمینه‌های شکوفایی ظرفیت‌ها و استعدادهای ملت را به نابودی بکشاند. نمونه‌هایی از این خیانت دشمن، در دوران پهلوی دوم قابل مشاهده و استناد بوده و تاریخ به آن گواهی می‌دهد؛ مواردی چون از بین بردن کشاورزی و وابستگی کشور در محصولات آن با وجود شرایط مناسب در جهت رشد در این حوزه که اگر درست عمل می‌شد باید میلیون‌ها تن صادرات صورت می‌گرفت. جلوگیری از شکوفایی و به فعلیت رسیدن استعدادهای کشور و مواردی دیگر از این دست.

ظرفیت‌ها و استعدادهای یک ملت تنها منابع معدنی و کشاورزی و مانند آن نیست، بلکه هویت، فرهنگ، اصالت فرهنگی، شخصیتی و فکری یک کشور نیز از ظرفیت‌های آن به حساب می‌آید. یکی از خیانت‌هایی که دشمن، در جهت جلوگیری از بیداری، به ملت می‌کند، این است که این ظرفیت‌ها را از او می‌گیرد، تا حدی که حتی می‌خواهد ظاهر ملت را آن‌گونه که خود می‌پسندد، قرار دهد. در این صورت ملت، یک ملت وابسته خواهد شد که از رشد انسانی عقب مانده، توانایی ابتکار و مشارکت در امور را از دست می‌دهد؛ زیرا مشارکت یک امر فعالانه، آگاهانه و داوطلبانه است. تضعیف روحیه پزشکان ایرانی در زمان محمدرضا شاه در همین راستا قابل تحلیل است. در راستای این هدف و برای تاراج و به یغما بردن منابع ملت، دشمن از یک طرف از طریق رسانه‌های خود به دنبال نابودی اسلام و روحانیت خدمت‌گزار و تبدیل ملت به ملتی مصرفی، وابسته، مقلد و بی‌خبر از خود در همه حوزه‌های زندگی بوده و از طرف دیگر با فراهم آوردن شرایط

فساد و بی‌بندوباری به دنبال فاسد کردن ملت بوده است. به عبارت دیگر دشمن برای رسیدن به اهداف خود ملت‌ها را تربیت می‌کند.

تاریخ ثابت می‌کند که دشمن ملت ایران اسلامی، حتی آن زمان که دستش در امور کشور باز بوده است، جلوی تعلم و بیداری ملت را می‌گرفته است. ورود کارشناسان به کشور در آن زمان، نه به هدف تعلیم یا تعلم، بلکه به هدف جلوگیری از فهم و تعلم ملت بوده است. دشمن ملت ایران در طول سلطنت پهلوی جنایتکار اول و دوم، کارهایی که بعداً ملت ایران اثبات کرد حتی بدون حضور، مشورت و راهنمایی خارجی‌ها، می‌توانسته انجام دهد جهت صدمه زدن به ملت و عقب‌نگه‌داشتن او از امور کشورش و وابسته نگه‌داشتن او همواره و کاملاً، به خارجی‌ها و کسانی که خود می‌پسندیده، واگذار می‌کرده است، و این کار دشمن به‌طور واضح نشان از نقشه او در جلوگیری از مشارکت مردمی در امور و پیشرفت و استقلال ملت است.

از طرف دیگر، دشمن برای هجوم به امیدواری ملت و اثرگذاری بر فرآیند مشارکت مردمی، دست به دلسرد کردن مردم و از بین بردن امیدواری آنان نسبت به جمهوری اسلامی، حکومت و آینده ایران اسلامی به طرق مختلف زده است. مثلاً این‌گونه وانمود می‌نماید که جمهوری اسلامی کارایی ندارد و یا می‌خواهد نظام را مشوش و دارای اختلاف جلوه دهد، یا با تهدید مردم را بترساند، یا با حصر اقتصادی به مردم فشار بیاورد تا مردم از عقاید خود دست برداشته یا از آن‌ها کوتاه بیایند؛ عقایدی که موجبات پیروزی و مشارکت مردمی را تاکنون فراهم آورده و بعد این هم فراهم خواهد آورد.

دشمن در انجام این اقدامات دو راه پیش رو دارد. به عبارت دیگر دشمن به دو طریق می‌تواند این اقدامات را به انجام رسانده، به ملت ضربه بزند و یا شکست را نصیب ملت کند. ضربه از بیرون به وسیله جنگ سخت یا همان دخالت مستقیم و ضربه از درون به وسیله جنگ نرم یا همان دخالت غیرمستقیم. در حالت اول، مقاومت ملت در برابر دشمن افزایش خواهد یافت و احتمال شکست کاهش یافته و امکان پیروزی بعد از شکست وجود دارد. ولی در حالت دوم شکست به نوعی به دست خود ملت انجام خواهد شد و به دلیل واضح نبودن دخالت دشمن، مقاومتی از سوی ملت انجام نخواهد گرفت و احتمال شکست بسیار بیش‌تر از حالت قبل خواهد بود. اما دشمن از بیرون ضربه نمی‌زند؛ زیرا می‌داند که کاری از آن ساخته نیست و جنگ نرم یا روش «سلطه استعماری

نو» را در حوزه‌های مختلف؛ فرهنگی، اقتصادی و سیاسی، به دلیل راحت‌تر، کم‌هزینه‌تر و اثرگذارتر بودن آن و سازگار بودن با وصف ملت ایران و شناختی که دشمن از ملت و راه به تباهی کشیدن ملت دارد، برمی‌گزیند. مثلاً یکی از کارهای دشمن این است که ملت را نسبت به امور کشور و فعالیت‌های اقتصادی؛ نظیر کشاورزی، کار در کارخانه‌ها و مانند آن، سست، بی‌رغبت و بی‌انگیزه می‌کند که کم‌کاری یکی از نتایج آن خواهد بود. در این روش به جای حملات سخت به کشورها، حملات نرم به فرهنگ ملت‌ها صورت می‌پذیرد. ابرقدرت‌ها به فرهنگ و افکار ملت‌ها هجوم می‌آورند، به همین جهت دانشگاه یکی از مراکزی است که مورد حمله ابرقدرت‌ها قرار می‌گیرد. ابرقدرت‌ها با در دست گرفتن فرهنگ و افکار یک ملت، حکومت‌های دلخواه خود را مستقر می‌کنند و نظام‌ها و ملت‌ها را وابسته به خود بار می‌آورند. البته دشمن با تمام توان خود؛ با تبلیغات دامنه‌دار، با استفاده از توطئه‌های داخل و خارج، نمی‌تواند به ملت تا زمانی که می‌خواهد تحت پرچم بزرگ اسلام ادامه حیات بدهد و تا زمانی که اتحاد بین ملت باقی باشد، آسیبی بزند. به همین جهت دشمن به دنبال این است که مکتب و در نتیجه اتحاد ملت را از بین ببرد تا قادر باشد از درون ضربه بزند. به‌طور کلی دشمنان و قدرت‌های بزرگ انواع حيله‌ها را به کار بسته‌اند تا نیروی مردمی را که یک سرمایه اجتماعی عظیم است، از شرکت در عرصه سیاست و امور اجتماعی کنار زده و این سرمایه عظیم را به فراموشی بسپارند.

یکی از عواملی که در جنگ نرم بسیار به دشمن کمک کرده، از ابزارهای دشمن محسوب می‌گردد و جزئی از نقشه آنان در تسلط بر یک کشور است، عمال چشم و گوش بسته داخلی است که با مهیا کردن شرایط از داخل به دشمن خدمت کرده و تسلط او را آسان می‌کنند. این عمال می‌توانند دولت‌ها، نمایندگان مجلس یا برخی از اشخاص یک کشور باشند و اهمیت آن‌ها برای دشمن به اندازه‌ای است که برای مهیا کردن شرایط و امکانات آن‌ها جهت رسیدن به منافع خود، پول‌های هنگفت خرج کرده، برنامه‌ریزی می‌کند، کودتا به راه می‌اندازد و کارهایی از این دست تا مثلاً بتواند دولت مورد نظر خود را بر یک کشور حاکم کند. در گام بعدی و وقتی شرایط و امکانات برای عامل دشمن مهیا شد، آنگاه دشمن در جهت نیل به اهداف خود، حداکثر استفاده را از او می‌کند.

۷-۷. مقابله با دشمن

با توجه به توضیحات فوق و جهت بیان راهکار مقابله با دشمن ابتدا لازم است مقدماتی بیان شود.

مقدمه اول: دشمن ملتی که مسلمان است و از ابتدا ندای اسلام سر داده و به دنبال پیاده‌سازی اسلام در همه ابعاد زندگی است، از جنس شیاطین بوده و یا خود از شیاطین است. یعنی سنخ مقابله با دشمن در نگاه حضرت امام (ره)، همان سنخ مقابله با شیاطین است و شیطان‌شناسی بخشی از دشمن‌شناسی خواهد بود.

مقدمه دوم: اشتباه و نقطه ضعف دشمن این است که اولاً اسلام و ثانیاً مردم ایران اسلامی، که مردمی مسلمان و مؤمن به خداوند عزوجل‌اند و خود را متعهد به اسلام می‌دانند، را نشناخته است و گمان می‌برد این مردم مانند مردم خود او رفتار می‌کنند. دشمن، جهاد و شهادت را درک نمی‌کند، دشمن عاشورا را درک نمی‌کند، دشمن انفاق حضرت امام مجتبی (علیه‌السلام) را درک نمی‌کند، دشمن شأن نزول سوره انسان را درک نمی‌کند، به همین جهت نمی‌تواند رفتار یک ملت مسلمان را به‌درستی درک و تحلیل کند. به همین دلیل با مردم ایران اسلامی همان‌گونه رفتار می‌کند که با مردم خود. به‌عبارت‌دیگر، دشمن به دلیل اینکه درکی از معنویت، اسلام، ایمان، ملت اسلامی و عوامل غیرمادی ندارد، تنها بر اساس عوامل مادی حساب و کتاب کرده و نقشه می‌ریزد، درحالی‌که ملت مسلمان علاوه بر عوامل مادی، عوامل غیرمادی را نیز در نظر می‌گیرد.

مقدمه سوم: امنیت و رفاه را به دو گونه می‌توان به دست آورد. در حالت اول با حفظ استقلال، آزادی و شرافت و در حالت دوم با نوکری، اسیر و تسلیم ابرقدرت‌ها شدن. در حالت دوم علی‌الظاهر، ملت به امنیت و رفاه رسیده و دشمن نیز به تعریف از ملت یا کشور موردنظر خواهد پرداخت، ولی مسلماً نه استقلال ملت حفظ خواهد شد و نه آزادی و نه شرافت او و درواقع می‌توان گفت که ملت یا کشور مذکور در خدمت دشمن درآمده است. حالت دوم بدون زحمت به دست می‌آید ولی حالت اول به‌سختی و جهاد نیازمند است. در نگاه حضرت امام (ره) آنچه در درجه اول برای ملت ایران اسلامی اهمیت دارد، حفظ استقلال، آزادی و شرافتشان است، چراکه ملت، مسلمان است و ملت مسلمان زیر بار ذلت نمی‌رود. بنابراین به دنبال امنیت و رفاهی است که در آن استقلال، آزادی و

شرافتش حفظ شود، چراکه در غیر این صورت نوکری ابرقدرت‌ها را می‌پذیرفت و این همه شهید، مجروح، جانباز و اسیر نمی‌داد و متحمل این همه سختی نمی‌شد. بنا به مقدمات فوق، اساساً نوع نگاه یک ملت مسلمان به دشمن باید این‌گونه باشد که از دشمن جز دشمنی و حرکت و برنامه‌ریزی در مسیر منافع خود نمی‌توان انتظار داشت، به همین جهت ملت نباید منتظر بماند تا دشمن از دشمنی خود دست بردارد و یا از در خیر و صلاح و منفعت برای ملت درآید و آنگاه اقدام و فعالیت کند، بلکه باید اصل را بر فعالیت و اقدام بر اساس اتکا به خداوند متعال و باایمان به قدرت لایزال او و ظرفیت‌ها و استعدادهای خود قرار دهد.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

با توجه به اهمیت مشارکت مردمی در ساخت اجتماعی، در این مطالعه، با استفاده از فیش‌برداری و بررسی بیانات حضرت امام خمینی (ره) در حوزه نقش بازدارندگی دشمن در مشارکت اجتماعی مردم، به کمک روش نظریه‌پردازی تحلیل مضمون، ابتدا تعریفی از دشمن ارائه شد تا مشخص شود که از نظر حضرت امام (ره) چه کسی دشمن ملت ایران اسلامی است. آنگاه برای مشخص شدن هر چه بیشتر نقش مخرب دشمن در مشارکت مردمی، به دلایل دشمنی و ویژگی‌های دشمن، اهداف دشمن و اقداماتی که برای نیل به اهداف موردنظر خود به آن‌ها دست می‌زند، پرداخته شد. در انتها نیز ضرورت و راهکار مقابله با دشمن بیان گردید.

طبق الگوی به‌دست‌آمده در این تحقیق، دشمن ملت ایران اسلامی که به دلیل از دست دادن منافع و به هم خوردن نقشه‌ها و طرح‌های خود به دشمنی با ملت پرداخته است، با هجوم به سه حوزه «فرآیند مشارکت مردم»، «علل و عوامل مؤثر بر مشارکت مردم» و «موجبات مشارکت»، سعی در نابودی مکتبی دارد که موجبات پیروزی ملت مسلمان را فراهم آورده است. دشمن این هدف را از طریق عقب‌نگه‌داشتن ملت، فاسد کردن کشور و انقلاب از درون و کوتاه کردن دست ملت از سرنوشتش و به اسارت کشیدن آن دنبال می‌کند. هم‌چنین نتایج پژوهش پیش‌رو نشان می‌دهد که طبق بیانات حضرت امام خمینی (ره)، تنها راه مقابله با اقداماتی که دشمن در جهت ضربه زدن انجام می‌دهد، پیروی از دستورات اسلام و پیاده‌سازی آن در کشور است.

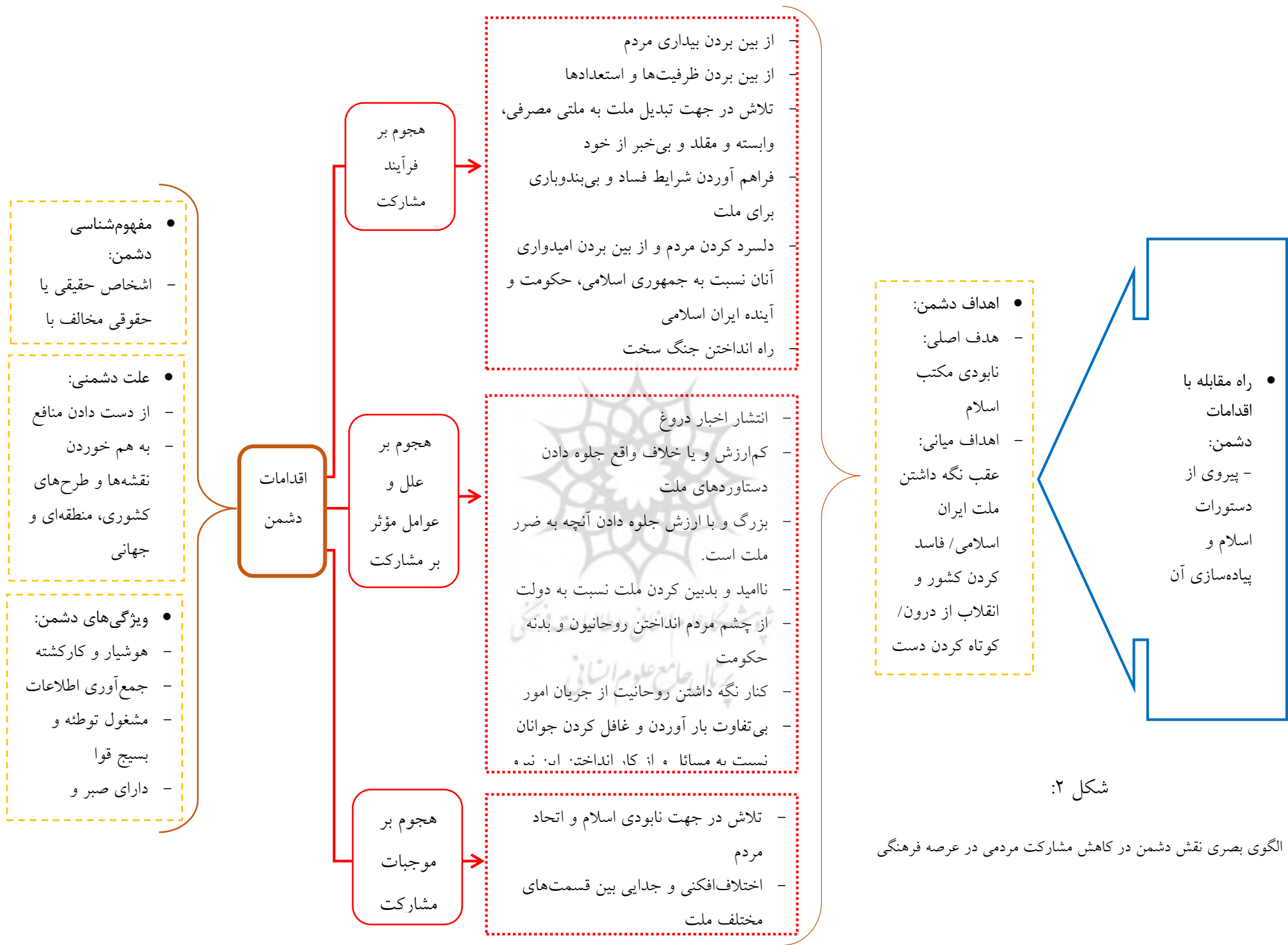
منابع

۱. محسنیان راد، مهدی (۱۳۹۲). *ایران در چهار کهنکشان ارتباطی: سیر تحول تاریخ ارتباطات در ایران از آغاز تا امروز*، تهران: انتشارات سروش
۲. حسینی، مجتبی و حسینی، سید حسین (۱۳۹۵). *امام، مردم، اقتصاد*، تهران: انتشارات سدید
۲. حسینی بهشتی، سید علیرضا و هاوی، حسین (۱۳۸۵). نقش اعتمادسازی در افزایش مشارکت عمومی از دیدگاه امام خمینی (ره)، *نامه علوم اجتماعی*، شماره ۲۹
۴. خمینی، روح‌الله (۱۳۸۵). *صحیفه امام*، چاپ چهارم، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی رحمت‌الله‌علیه، ۲۲ جلد
۵. خمینی، روح‌الله (۱۳۸۶). *صحیفه امام*، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی رحمت‌الله‌علیه، لوح فشرده
۶. دری نوگورانی، حسین (۱۳۶۹). *مشارکت مردم در فعالیت‌های اقتصادی (تحلیلی بر مفاهیم و روش‌ها)*، (پایان‌نامه کارشناسی ارشد)، تهران: دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام).
۷. رحمت‌اللهی، حسین و محمدآقایی، احسان آقا (۱۳۹۲). درآمدی بر نقش دولت در فرآیند مشارکت‌پذیری مردم، *مجله مطالعات حقوقی دانشگاه شیراز*، دوره پنجم، شماره سوم، ۱۰۷-۶۷
۸. سلمان پور، محمدجواد (۱۳۷۸). *دشمن‌شناسی و دشمن‌ستیزی از دیدگاه امام (ره)*، علوم انسانی (دانشگاه امام حسین)، شماره ۳۰، ۶۳-۵۹
۹. طوسی، محمدعلی (۱۳۷۲). *مشارکت (در مدیریت و مالکیت)*، تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی مرکز تحقیقات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (۱۳۸۴)، آمریکا از دیدگاه امام خمینی (ره)، قم: زمزم هدایت
۱۰. نگارش، حمید (۱۳۸۴). *دشمن‌شناسی از دیدگاه امام خمینی (ره)*، قم: زمزم هدایت وابسته به پژوهشکده علوم اسلامی امام صادق (ع)
۱۱. یوسفی، احمدعلی (۱۳۹۵). *مبانی و مدل‌های مشارکت مردمی در اقتصاد مقاومتی*، شهرکرد: نشر مقاومت، چاپ اول
۱۲. عابدی جعفری، حسن؛ تسلیمی، محمد سعید؛ فقیهی، ابوالحسن و شیخ‌زاده، محمد (۱۳۹۰). تحلیل مضمون و شبکه مضامین: روشی ساده و کارآمد برای تبیین الگوهای موجود داده‌های کیفی، *اندیشه مدیریت راهبردی*، شماره دهم.

- ۱) Losindilo, Elisia & Mussa, AS. & Akarro, RRJ. (۲۰۱۰), Some Factors That Hinder Women Participation in Social, Political and Economic Activities in Tanzania, *Arts and Social Sciences Journal*, Volume ۲۰۱۰: ASSJ-۴

- ۲) Mc Lagan, Patricia & Nel, Christo, (۱۹۹۲), The Age of Participation: New Governance for the Workplace and the World, San Francisco, Berrett-Koehler Publishers
- ۳) Attride-Stirling, J. (۲۰۰۱), "Thematic Networks: An Analytic Tool for Qualitative Research", Qualitative Research, Vol. ۱, No. ۳, Pp. ۳۸۵-۴۰۵
- ۴) Braun, V. & Clarke, V. (۲۰۰۶), "Using thematic analysis in psychology", Qualitative Research in Psychology, Vol. ۳, No. ۲, Pp. ۷۷-۱۰۱.
- ۵) Bernard H. Russel (۲۰۰۶), Research Methods in Anthropology, Altamira Press
- ۶) Patton, M. Q. (۱۹۹۰), Qualitative evaluation and research methods, Thousand Oaks, CA: Sage

شکل ۲:

الگوی بصری نقش دشمن در کاهش مشارکت مردمی در عرصه فرهنگی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی